

Sedat Ergin

sergin1@hurriyet.com.tr

Kırmızı Çizgi ile sayfadaki cinsiyetçi içerikleri görmek için tıkla.

Soçi zirvesinin dökümü... Güvenli bölgede Türk-Rus yakınlaşması

15 Şubat 2019

Soçi'de dün Türkiye, Rusya ve İran cumhurbaşkanlarının katılımıyla gerçekleştirilen Dördüncü Astana Zirvesi'nde yapılan açıklamalardan yola çıkarak kaleme alacağımız bir 'ön değerlendirme'de özet olarak şu gözlemleri öne sürebiliriz:

RUSYA'YLA ÖRTÜŞME

Fırat'ın doğusunda Suriye sınırı boyunca bir 'güvenli bölge' tesis edilmesi konusunda Türkiye ile Rusya'nın tutumları arasında bir yakınlaşmanın belirmekte olduğunu söyleyebiliriz. Cumhurbaşkanı **Recep Tayyip Erdoğan**'ın dün Rusya lideri **Vladimir Putin** ile görüşmesi sırasında dünya kamuoyu önünde "Bu fikre Rusya'nın da olumlu yaklaşmasından memnuniyet duyuyoruz" diyerek Moskova'nın bu niyetlere yeşil ışık yakmış olduğunu kayda geçirmiş olması önemlidir. **Putin**'in bu tespiti bir itirazda bulunmaması, bize **Erdoğan**'ın açıklamasını kabullendiğini, teyit ettiğini anlatıyor.

TAHRAN GÜVENLİ BÖLGEYE SICAK DEĞİL, ANCAK...

Buna karşılık İran Cumhurbaşkanı **Hasan Ruhani**'nin açıklamaları, Tahran'ın güvenli bölgeye mesafeli durduğunu gösteriyor. **Ruhani**'nin dün sabah Soçi'ye hareket ederken "Meşru hükümetin daveti üzerine Suriye'de bulunmayan ülkelerin ülkeyi terk etmesi gerektiğini" belirtmesi, Soçi'de de "Suriye'nin tamamının Şam yönetiminin egemenliği altına girmesi gerektiğini" vurgulaması Tahran'ın ana pozisyonunu oluşturuyor. Ancak **Ruhani**'nin Fırat'ın doğusundaki alanda "Türkiye'nin terör kaynaklı güvenlik endişelerini anlayışla karşıladıklarını" birçok kez ifade etmesi ve ayrıca "bu bölgenin terör örgütlerinden temizlenmesi şart" diye konuşması da Ankara'ya gönderilen sıcak mesajlar. **Ruhani**'nin terör örgütleriyle YPG/PYD'yi de kastettiği konusunda bir tereddüt yok.

TAHRAN DA ŞAM'I İŞARET EDİYOR

Pozisyon farklılığına karşılık, **Ruhani**'nin **Erdoğan** karşısında özenli ve yapıcı bir dil kullanması güvenli bölge meselesiyle nedeniyle Ankara ile arasını açmak istemediğinin de bariz bir kanıtı. Aslında YPG/PYD'nin bir tehdit oluşturduğu konusunda iki ülkenin tehdit değerlendirmelerinde bir fark yok. Burada ilginç olan, **Ruhani**'nin de **Erdoğan**'a, **Putin**'in bu konuda 23 Ocak'ta Moskova'da yaptığı gibi, Şam'daki hükümetle 'Adana Mutabakatı' çerçevesinde görüşülmesini önermesi, Ankara ile Şam arasında normalleşmeyi hararetli ifadelerle teşvik etmesidir. Ankara'nın Şam ile diyaloga girmesi beklentisi Astana mekanizması içinde bir ortak Rus-İran pozisyonu haline gelmiştir. **Erdoğan**'ın basın toplantısında Adana Mutabakatı'na atıf yaparak "Geleceğimizi buna göre yorumluyoruz" gibi bir ifade kullanması, Suriye ile ilişkilerin normalizasyonunda bugün için olmasa bile geleceğe dönük bir esneklik taşıdığı mesajı olarak okunabilir.

İDLİB'DE SÜKUNET Mİ, TEMİZLİK Mİ?

Tarafların İdlib'e ilişkin söylemlerinin analizi farklı duruşlarını ortaya koyuyor. Örneğin **Erdoğan** İdlib'de “**sükunetin muhafazası**”ndan söz ederken, **Ruhani** teröristlerin “**İdlib'ten kovulması**” ve burasının “**temizlenmesi**” gereğini vurguluyor, **Putin** ise “**Ateşkes terörle mücadeleye zarar vermemelidir**” diye konuşuyor. **Putin** ve **Ruhani**'nin El Kaide uzantısı Heyet Tahrir Üş Şam'a (HTŞ) karşı harekete geçilmesi konusunda artık sabırsızlandıkları aşîkar. **Erdoğan** ise **Esad** rejimin ateşkese uymadığını belirterek, Suriye ordusunun son zamanlarda İdlib'e yoğunlaşan bombardımanını gündeme getiriyor ve **Putin** ile **Ruhani**'ye “**Siz de Esad'ı kontrol edin**” mesajını veriyor. Ancak Rus ve İran tarafının açıklamalarından, İdlib'de HTŞ'ye karşı kuvvetli bir baskının yaklaştığı izlenimini almak mümkün.

İDLİB'DE TÜRK-RUS ORTAK DEVRİYESİ

Geçen eylül ayında İdlib konusunda varılan mutabakatın yedinci maddesi, burada tesis edilecek silahsızlanma bölgesindeki denetimler için “**Türk ve Rus askerlerinin koordineli olarak devriye yapmalarını**” öngörüyor. Ancak geçen beş ay zarfında bu işbirliği bir türlü hayata geçirilemedi. **Erdoğan**'ın dün **Putin**'in yanında “**Bölgede ortak devriyelere başlanması hususunda askeri makamlarımızın mutabakata varmasından memnunuz**” demesi bu çerçevede yeni bir gelişme olarak not edilmelidir. Bundan önümüzdeki günlerde İdlib'te TSK ile Rus Ordusu arasında sahada yakın bir işbirliğinin ortaya çıkacağını anlıyoruz.

ANAYASA KOMİTESİNDE SON PAZARLIK

Suriye sorununa siyasi çözüm çalışmalarının ilk ciddi adımını oluşturacak olan anayasa komitesinin bir an önce toplanması konusunda üç ülke de mutabık görünüyor. Ancak anayasa komitesinde görev alacak 150 kişiye ilişkin isim listesi üzerindeki pürüzlerin tam olarak aşılamadığı anlaşılıyor. **Erdoğan** dün **Putin**'in yanında “**BM'nin çekincelerini de dikkate almak suretiyle komitenin ilanını kısa sürede sonuçlandırabiliriz**” diyerek, BM'yi de kollayan esnek bir tutum sergiledi. Buna karşılık **Putin**'in basın toplantısında anayasa komitesinin oluşumu konusunda “**Son noktayı koymak için biraz erken**” diye konuşması liste üzerindeki isim pazarlıklarının biraz daha süreceğini gösteriyor.